

Høydepunkt: Nyrestaurert utgave av en frådende George C. Scott i krigsfilmen *Patton* (1970) på festival på Cinemateket i Oslo. FOTO: FRA DVD-OMSLAGET

KINOTOPPEN

ULRIK ERIKSEN anbefaler det beste fra ukens kinoprogram. ue@morgenbladet.no

Fish Tank

Regi: Andrea Arnold
Du får kanskje ikke så lyst til å være tenåring i en drabantby i Essex, men Andre Arnolds usentimentale og såre portrett av en femtenåring (make-løst spilt av debutanten Katie Jarvis) på hvileløs og forvirret vei fra barn-dom til voksenliv er til gjengjeld både velobservert og ikke minst morsom. Et aldri så lite britisk mesterverk.

Antall uker: Elleve

Profeten

Regi: Jacques Audiard
Fengselsdramaer er like store minefelt for klisjeer som de er muligheter for å utforske krevende moralske og estetiske territorier. *Profeten* er utelukkende det siste. Et to og en halv time langt voldsomt engasjerende og originalt innblikk i livet (eller skoleringen om du vil) bak murene.

Antall uker: Åtte

An Education

Regi: Lone Scherfig
Med et sitatvennlig manus av Nick Hornby og fjellstø regi av danske Lone Scherfig, har den britiske journalisten Lynn Barbers satiriske ungdomsme-moarer blitt en morsom og smart reklame for høyere utdanning. Kun en litt forutsigbar dramaturgi hindrer denne sjeldent fullendte filmen fra å bli det helt, helt store.

Antall uker: Tre

Crazy Heart

Regi: Scott Cooper
Jeff Bridges briljerer som den fallerte artisten Bad Blake i en upretensjøs film som mest av alt minner om en skikkelig god countrylåt: enkel, nesten skammelig forutsigbar, men hele tiden med en fengende nerve, og bestendig rett fra hjertet. God countrymusikk er Amerika på sitt aller beste. Det samme er *Crazy Heart*.

Antall uker: Elleve

The Ghost Writer

Regi: Roman Polanski
Rett fra hans klippebord i husarresten i Sveits kommer Polanskis nyeste film, den politiske thrilleren *The Ghost Writer*: en filmatisk triumf som beva-rer Polanskis sans for det filmatisk sjokkerende og barokke, samtidig som den er en drivende godt fortalt kritikk av Storbritannias siste års eskapader i Midtøsten.

Antall uker: Syv

La nana

Regi: Sebastián Silva
Etter drøyt 20 år i en velstående families tjeneste er Raquel tilsynelatende kuert, deprimeret og hjelpeløs. Men når herskapet foreslår å ansette en avlaster, er reaksjonen hennes langt fra av det undertrykte slaget. Motivasjon bak å ansette en hushjelp er normalt å gjøre livet i husholdningen enklere. Denne treffsikre chilenske komedien viser at det regnestykket ikke alltid går opp.

Antall uker: Ny

Patton

Regi: Franklin J. Schaffner
Fredag åpner 70mm-festivalen på Cinemateket i Oslo, der filmer i det b(red)este formatet får sin årlige feiring. Blant høydepunktene er en nyrestaurert utgave av *Patton* (1970), en av de beste krigsfilmene som er laget. En frådende George C. Scott er fantastisk i tittelrollen som den henholdsvis sinnssyke, ambisiøse og geniale generalen som ledet store deler av de amerikanske frigjøringsstyrkene mot slutten av andre verdenskrig. Engangsvisning på Cinemateket i Oslo

Ut av listen: Gainsbourg: artist – rebell – ikon (fem uker)

Kultur Kunstfoto

Forlatt forfall

Svenske Tony Kristensson har tatt bilder i nabolaget sitt. Resultatet bringer tankene til et 30 år gammelt filmatisk mesterverk.

Innspillingen av filmregissøren Andrej Tarkovskijs nesten tre timer lange *Stalker* (1979) er blant de mer strabasjose i filmhistorien, helt der oppe sammen med uhellsbefengte, dumdristige og langtrukne innspillinger som *Apokalypse nå!* (Francis Ford Coppola, 1979) og *Fitzcarraldo* (Werner Herzog, 1982). Den perfektjonistiske russiske filmskaperen flyttet hele innspillingen fra Tadsjikistan til et nedlagt kraftverk i Estland, byttet ut fotografen tre ganger, og endte opp med å vade rundt i giftige vannpytter i ukevis, noe som mest sannsynlig både tok livet av ham selv og kona samt hovedrolleinnehaveren Anatolij Solonitsyn (de døde alle av kreft få år senere).

Resultatet er uansett forbløffende. Historien om en guide (en såkalt «stalker») som tar med seg to fremmede på en reise til et forbudt område kalt «Sonen», der man formodentlig kan få virkeliggjort sitt innerste ønske, har en enkel, nesten spinkel struktur. Det er bildene som gjør filmen så slående og uforglemmelig. Selve sonen er tømt for mennesker. Tilbake er et mystisk, drømmeaktig landskap der forråtnelsesprosesser, fukt og forfall dominerer. Det renner, drypper og sildrer skittent vann gjennom samtlige av filmens 160 minutter.

Det ødelagte og forlatte er en motsats til alt som er nytt og produktivt.

Billig triks. Da *Stalker* kom ut, ble den raskt tolket som en kritikk av Sovjetunionen, der den avsondrede og isolerte sonen sto som et symbol på en verden som vanlige russere var utelatt fra. Når man ser filmen i dag, er det langt mer påfallende hvordan fokuset på forfall, avfall, ruiner og rust var en kommentar til et politisk system som var i ferd med å falle fra hverandre. På slutten av 1970-tallet hadde jernteppet for alvor begynt å smuldre opp i kantene. Som foregripelse av østblok-kens fall generelt og Tsjernobyl-ulykken spesielt er *Stalker* temmelig profetisk. Filmens utforskning av et dødt, postindustrielt landskap har lenge inspirert filmskaperne, kritikere og kunstnere. Nå sist den svenske fotografen Tony Kristensson, som for tiden viser bildene sine på Galleri Melk i Oslo.

Det kan selvsagt virke både pretensjøs og ikke så rent lite sleipt å assosiere seg med et filmatisk verk med så stor kred som *Stalker*. Men Kristensson har heldigvis holdt seg unna den rene pastisjen. Det

Filmatisk: Tarkovskijs *Stalker* fremstiller et mystisk landskap tømt for mennesker. Stemningen går igjen i Tony Kristenssons bilder. FOTO: GALLERI MELK

er den forlatte og forfalne stemningen fra *Stalker* som går igjen. Gjengivelser av nedlagte bensinstasjoner, gjørmete og tåkete landskap, avdankede togvogner, knuste vinduer og nedstøvede rom bringer tankene til avsidesliggende steder i tidligere østblokkland. Like fullt er alle fotografiene tatt innenfor noen mils omkrets av Kristenssons bolig i Malmö.

Fordervet turisme. Forfall og urbane ruiner er åpenbart godt materiale for fotografer. Britiske Paul Talling har i lang tid tatt bilder av de neglisjerte delene av London gjennom prosjektet *Derelect London*. Den norske Magnum-fotografen Jonas Bendiksen samlet for noen år siden syv års reiser til bortgjemte steder i det tidligere Sovjet i boken *Satellites*. Vil du få et inntrykk av menigmanns forhold til fenomenet, kan jeg anbefale å prøve søkeordet «decay» i bildedatabasen Flickr.

Vår begeistring for urbane ruiner viser seg også i de siste årenes postapokalyptiske filmer (i *I Am Legend* er for eksempel hele Manhattan på falleferdighetens rand) og subkulturen «urban exploring», der folk oppsøker og utforsker nedlagte bygninger og byer (den hellige gral er byen Pripjat i Ukraina, som ble evakuert etter Tsjernobyl-ulykken og siden har stått tom).

Kaos. Hva er det som driver denne fascinasjonen? Er det kun en nostalgitripp der sivilisasjonens forfall estetiseres og romantiseres? I *Das Passagen-Werk* argumenterer Walter Benjamin for hvordan ruinene av Paris' gamle byarkader er en påminnelse om den innebygde skrøpeligheten i kapitalismens grunnvoller. Det som i utgangspunktet var ment å uttrykke noe evig og enestående (arkadene ble i hovedsak bygget på midten av 1800-tallet), ble i stedet symboler på systemets sårbarhet.

Kristenssons bilder er på samme måte preget av et øye for fremskrittets negasjon. Det er noe sørgelig og ubehagelig over disse stedene som er blitt overlatt til seg selv, uten verdi, uten mennesker. Men her ligger også det vakre, som fascinerer Benjamin: Det ødelagte og forlatte representerer en forfriskende motsats til en logikk som fremelsker alt som er nytt, produktivt og tilsynelatende forbedrende for menneskene. Det minner oss om at verden er litt mer kaotisk og motsetningsfylt enn det glatte forretningsbygg vil ha oss til å tro.

ANMELDELSE

TONY KRISTENSSON
Rummet
Galleri Melk. Varer til 9. mai

ULRIK ERIKSEN